

26. 10. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K některým aspektům vazby útěkové

Útěková vazba je coby vazební důvod zakotvena v ustanovení § 67 písm. a) TrŘ a jejím cílem je zajistit přítomnost obviněného pro účely trestního stíhání a následně i k případné realizaci trestní sankce. Tento vazební důvod by měl být užíván v případě, že zde existuje důvodná obava, že se obviněný svou nepřítomností, a to jak dočasnou či trvalou, bude vyhýbat trestnímu stíhání nebo trestu. Právě ona důvodná obava musí být vždy řádně podložena a odůvodněna, a to s přihlédnutím ke všem okolnostem.

Obviněný smí být dle § 67 písm. a) TrŘ vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest, uvedený výčet je však pouze demonstrativní. Tyto demonstrativně uvedené důvody představují případy, kdy je obava z útěku nejobvyklejší, nicméně nelze automaticky vyvozovat, že při zjištění těchto důvodů jsou dány důvody vazby útěkové, a to bez bližšího zkoumání daného případu či osoby obviněné, v praxi se však mnohdy stává, že soudy pouze paušálně odkazují na to, že dané podmínky jsou naplněny a tudíž lze presumovat obavu, že se obviněný pokusí uprchnout či se bude skrývat. Zcela však absentuje jakýkoliv odkaz na konkrétní posuzovaný případ, když zejména s ohledem na charakter vazby jako takové, nemůže být takovýto přístup soudu akceptován.

Za konkrétní skutečnost ve smyslu § 67 písm. a) tak např. nelze považovat každou snahu o cestu do ciziny s platnými cestovními doklady nebo dočasné vzdálení se z místa bydliště nebo změnu zaměstnání, i když ji obviněný nenahlásil orgánům činným v trestním řízení. Pokud tak obviněný například dlouhodobě plánuje odcestovat do zahraničí na týdenní dovolenou s rodinou, pak nelze pouze s odkazem na tuto plánovanou cestu uzavřít, že jsou zde dány důvody vazby, nicméně je třeba zkoumat, zda právě s ohledem na osobu obviněného je zde opravdu důvodná obava, že obviněný uprchne. Jiná situace by například byla, pokud by si obviněný začal zařizovat falešné cestovní doklady pro cestu do cizího státu. Také sama skutečnost, že se obviněný nedostavil k hlavnímu líčení, ač byl řádně předvolán, neodůvodňuje konkrétní obavu, že se skrývá, aby se tak vyhnul trestnímu stíhání. S ohledem na skutečnost, že vazba má být užívána pouze v případě, kdy není jejího účelu možné dosáhnout jinými, mírnějšími prostředky, pak by zpravidla mělo postačovat předvedení obviněného k hlavnímu líčení, nikoliv automatické dovození útěkové vazby. Jiná situace by ale mohla nastat v případě, jestliže obviněný, který měl být předveden, znemožňuje předvedení např. tím, že se opětovně před policejním orgánem, který jej má předvést, nechá zapírat či záměrně opětovně mění místa pobytu.

Nejčastěji užívaným, v zákoně přímo uvedeným, důvodem útěkové vazby je bezesporu hrozba

vysokým trestem. Trestní řád sám výšku trestu, která by mohla vést k obavě, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, sice nestanoví, ale judikaturou je již dnes dovozeno, že „odůvodnit uložení útěkové vazby lze toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.“ Samotná hrozba vysokého trestu nicméně opět nemůže být automatickým důvodem pro vzetí obviněného do vazby z důvodů dle § 67 písm. a), pokud by tomu tak skutečně bylo, pak by fakticky v každém případě hypotetické hrozby vysokého trestu automaticky platilo, že zde je dána existence útěkového vazebního důvodu, a to bez nutnosti dalšího podrobnějšího zkoumání. Soudy však mnohdy pouze polemizují nad tím, zda lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem 8 let, nicméně již zcela opomíjejí tento fakt zohlednit ve vztahu ke konkrétní osobě obviněného.

Je totiž třeba zdůraznit, že ne pro každého obviněného je hrozba vysokým trestem skutečným důvodem pro to, aby skutečně uprchl či se skrýval. Je třeba rozlišovat, zda se jedná o osobu bez rodinného zázemí a bez stabilního bydliště či zda se naopak jedná o osobu, která má vybudovány silné a stabilní vazby nejen ke své rodině, ale třeba i ke své práci a bydlišti. U takové osoby je reálnost skrývání se či úprku značně snížena, oproti osobě bez závazků a pracující „na černo“. Takovéto úvahy soudu však v usneseních o vzetí do vazby v odůvodnění konkrétního vazebního důvodu často absentují. Shodně je třeba přihlížet i k reálné možnosti útěku, když v současných podmínkách rozvinuté techniky, moderních komunikací i ochrany hranic a dokonalé evidenci obyvatelstva, je pravděpodobnost útěku do ciziny podstatně nižší, než v době, kdy tento vazební důvod vznikl. Totéž platí prakticky i o možnosti úspěšného dlouhodobého skrývání, které jsou v praxi spíše ojedinělé. Přesto jsou obavy z útěku či skrývání se dovozovány soudy až nadměrně často.

Nedostatek stálého bydliště, tedy další, příkladmo zákonem uvedená, okolnost, sama o sobě není zákonnou domněnkou útěku a je nutné tuto skutečnost posuzovat vždy se všemi okolnostmi případu a s ohledem na osobu obviněného. Uvalení vazby může tedy připadat v úvahu pouze tehdy, jestliže nedostatek stálého bydliště v konkrétním případě odůvodňuje reálnou hrozbu, že obviněný se bude skrývat nebo uprchne. Za obviněného, který nemá stálé bydliště, považujeme osobu nemající vůbec kde bydlet, nebo osobu, která sice má kde bydlet, ale v takovém bydlišti se nezdržuje anebo často mění místo svého pobytu, aniž by změny ohlásila orgánům činným v trestním řízení. Avšak i zde není možné automaticky dovozovat, že např. u každé osoby obviněné, která mění často své bydliště, pak tato se snaží vyhýbat trestnímu stíhání, ale je třeba přihlídnout i k tomu, co je důvodem této změny, tedy například pokud je bydliště měněno v souvislosti se zaměstnáním, lze jen těžko dovozovat úmysl se skrývat.

Lze tak uzavřít, že při hodnocení důvodnosti útěkové vazby je vždy třeba dostatečným způsobem přihlídnout ke všem okolnostem, které obavu z útěku či skrývání se fakticky zvyšují či naopak snižují, ne jen pouze paušálně odkázat na znění zákona či citaci nálezů Ústavního soudu. Pokud už pak soud shledá, že zde jsou důvody vazby útěkové skutečně dány, pak by měl primárně zvažovat možnost nahrazení vazby instituty nahrazujícími vazbu. V případě vazby útěkové se nabízí jednak písemný slib obviněného, že se na vyzvání dostaví k OČTŘ, bude se zdržovat na určeném místě a pokud se z tohoto místa vzdálí, vždy toto předem oznámí, jednak při obavě, že obviněný uprchne do zahraničí, se pak nabízí užití předběžného opatření o vydání cestovního dokladu obviněného. Pakliže má soud obavy o skrývání se obviněného, pak je možné nahradit vazbu i dohledem probačního úředníka. Až v případě, kdy se tyto instituty jeví s ohledem na osobu obviněného jako nedostatečné, by mělo být přistoupeno k rozhodnutí soudu o vzetí obviněného do vazby. Tato opatření jsou však soudy užívána velmi ojediněle, a to i přes to, jak zásadním zásahem do života obviněného vazba je, když právě proto by měla být užívána pouze ojediněle, když není možné jejího účelu dosáhnout jiným, mírnějším opatřením.

Mgr. Hedvika Vítková

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Velké náměstí 1
500 03 Hradec Králové

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
Fax: +420 466 310 691
gsm: +420 724 794 986
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

Zdroje:

nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 4. 2004 sp. zn. III. ÚS 566/03

MANDÁK, Václav. Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení. Praha: Orbis, 1975. 301 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 4700 s.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)